

עניינים תוכן

2	מבוא
3	פרק ראשון: מהפכה דיגיטלית וטרנספורמציה דיגיטלית
3	מהפכה דיגיטלית
5	השפעות מהפכה דיגיטלית על החברה
7	השפעה על יכולת תקשורת
8	השפעות על יכולת חשיבה
9	טרנספורמציה דיגיטלית
10	פרק שני: מודעות החברה לאנשים מוגבלים
10	לימודי מוגבלויות
12	נגישות
14	פרק שלישי: שירותי מידע לאנשים מוגבלים
14	נגישות ברשת
15	שירותי מידע לבעלי מוגבלויות
17	נגישות משרדי ממשלה
17	נגישות אתרי אינטרנט בישראל
18	סיכום תמונת מצב כללית
19	סיכום
20	ביבליוגרפיה

מבוא

המהפכה הדיגיטלית שינתה ומשנה את החברה האנושית במידה רבה. השפעה זו באה לידי ביטוי בתחומי החיים השונים ומעצבת מחדש את החברה המערבית ובכלל. היא למעשה המעבר שבין טכנולוגיה אלקטרונית לטכנולוגיה דיגיטלית והיא מוגדרת גם בתור תחילתו של עידן המידע. המאפיין העיקרי של המהפכה הזו היא הייצור ההמוני של המידע והשימוש הרחב בטכנולוגיה על סוגיה השונים. אחת מתוצאות המהפכה הדיגיטלית יצרה תרבות דיגיטלית, שהיא זרם תרבותי אשר מתקיים במרחב הממוחשב. התרבות הדיגיטלית מעצבת מחדש את מראה החברה ומעצבת מחדש את היחס שבין הגורמים השונים של החברה.

אנשים בעלי מוגבלויות הם אנשים אשר סובלים מלקות מסוימת, פיזית או מנטלית, אשר מגבילה את הקיום שלהם בחברה. משום המוגבלות הזו אותם האנשים מודרים מחלק מתחומי החיים של החברה ולא מביאים את עצמם לידי ביטוי בהם. המודל החברתי של המוגבלות יוצא נגד הדרה זו וטוען כי הדרה זו מתרחשת שלא בגלל סיבות רפואיות אובייקטיביות אשר גורמות לכך שלא יהיה ניתן לשלב את האנשים בעלי המוגבלויות בחברה אלא היא נובעת בחלקה הגדול דווקא מחוסר היכולת של החברה להכיל את אותם האנשים במסגרת החברתית ולהזיר אותם בשל חוסר המסוגלות של החברה.

עבודה זו תבקש לבחון את שאלה זו. שאלת המחקר היא:

כיצד שירותי המידע של החברה משרתים אנשים בעלי מוגבלויות? תמונת מצב.

עבודה זו תהיה עיונית ותנתח מחקרים עיוניים אשר עסקו בהיבטים שונים של תופעה זו. על מנת לענות על שאלת המחקר אחלק את סקירת הספרות לכמה פרקים שכל אחד מהם יסקור היבט אחר של התופעה. הפרק הראשון של העבודה יעמוד על מהות המהפכה הדיגיטלית ויראה כיצד היא השפיעה, משפיעה ועתידה להשפיע על החברה האנושית. הפרק השני של העבודה יעסוק באנשים בעלי מוגבלויות וביחס של החברה שלהם. הפרק יסביר כיצד אנשים בעלי מוגבלויות אמורים להתקיים בחברה וכיצד הדבר מתרחש בפועל. האם החברה מגלה סובלנות ומתאימה את עצמה, כפי שסבור המודל החברתי של המוגבלות, או שמא התפיסה החברתית בנוגע למוגבלויות עדיין מתבססת על המודל הרפואי. הפרק השלישי של העבודה יעסוק בשירותי המידע אשר ניתנים לבעלי מוגבלויות בימינו וכיצד הם מסוגלים לרכוש את המידע, לעומת אנשים אחרים.

מידת היכולת שלהם לגבי קבלת המידע עשויה ללמד אותנו רבות על מצבם של האנשים בעלי מוגבלויות לפי המודל החברתי של המוגבלות. במילים אחרות האם בעלי המוגבלויות מודרים בשל מצבם מן החברה, על ידי אי יכולתם לקבל את שירותי המידע כמו אנשים אחרים, או שמא החברה ערוכה לקראת אספקת מידע לאותם האנשים והיא דואגת שלא יודרו על רקע זה. בחינה זו של היבט זה של הדרה חברתית של בעלי מוגבלויות חשובה להבנה של מצבם הכללי של החברה ושל מידת הסובלנות וקבלת האחר של החברה.

פרק ראשון: מהפכה דיגיטלית וטרנספורמציה דיגיטלית

מהפכה דיגיטלית

המונח מהפכה דיגיטלית מתייחס לתמורה שחלה בעולם הטכנולוגיה בעיקר החל משנות השמונים ואשר העבירה את מרבית המוצרים של עולם הטכנולוגיה מהתבססות על טכניקות אנלוגיות לטכניקות דיגיטליות. בשנות השמונים המוקדמות הוצע לשוק המחשב האישי הראשון ובמהרה נוספו טכנולוגיות נוספות, כמו החלת השימוש באינטרנט בשנות התשעים, אשר הפכו את הטכנולוגיה לנגישה ונפוצה מאוד בעולם המערבי ובכלל (Castelfranchi, 2007).

כיום האנושות מוצאת את עצמה בעיצומה של אותה מהפכה שלא רק שלא מאבדת את כוחה אלא הופכת להיות יותר ויותר משמעותית לחברה העולמית. השפעות המהפכה ניכרות בכל תחומי החיים ולעיתים תכופות מצטרפים חידושים נוספים, שכול אחד מהם הוא מהפכה קטנה משל עצמו, אשר מקבלים חשיפה תקשורתית ומודעות גדולה של הציבור (Castelfranchi, 2007). לצד החידושים הטכנולוגיים הברורים של מהפכה זו, היא גם בעלת משמעות של ממש על החברה. חוקרים ציינו כי בחינה של השפעת המהפכה על החברה מראה כי היא מכוננת סדרים חברתיים חדשים ואפילו יוצרת סוגים חדשים של יחסים בין האדם ובין הסביבה שלו (feenberg, 2010). האדם גם עובר שינוי גם מבחינת ההתנהגות שלו, אורח חייו, הדרך שבה הוא קולט מידע ובדרכי החשיבה שלו בעקבות המהפכה הזו.

למהפכה הדיגיטלית יש שלושה מרכיבים אשר מניעים את כוח ההשפעה שלה על האדם ועל הסביבה שבה הוא חי. המרכיב הראשון הוא אגירה ועיבוד מידע. השיפורים בטכנולוגיה הדיגיטלית הביאו לכך שביכולת האדם לאגור כמויות מידע גדולות מאוד ולעבד אותו בצורה יעילה וטובה עד שניתן לאחזר מידע בצורה מהירה וכמעט מידית (feenberg, 2010). יכולת זו מאפשרת שלא לצבור מידע פרטי בזיכרון האנושי אלא למקם אותו במקום נגיש שניתן להגיע אליו בקלות. כמו כן יכולת זו מייתרת את צורך למיין את המידע ולקטלג אותו. מנועי החיפוש יכולים לאחזר מידע מכל מקום בעולם ולהנגיש אותו לכל תושבי העולם במהירות חסרת תקדים. המרכיב השני היא תקשורת מהירה ואשר יכולה להגיע לכל מקום (Castelfranchi, 2007).

שיפורים אלו בתקשורת אפשרה את תחלופת המידע בין גורמים שונים, כאשר מידע זה מועבר באופן מיד. כל מקום אשר יש לו יכולת התקשרות מסוגל להגיע למקורות המידע ולצבור מהם את המידע המדויק שהוא מעוניין לאחזר. רשת התקשרות היא לא רק דרך להפיץ את המידע שהטכנולוגיה הדיגיטלית יודעת לאחסן. רשת זו הפכה גם לאמצעי יעיל ליצירת קשר דו כיווני בין אנשים שונים, בכל מקום בעולם. כיום יש רשתות מסועפות אשר מחברות בין אנשים שונים בכל רחבי העולם. האדם יכול להיוועץ עם מומחים רבים ושונים, להצטרף לתנועות חברתיות ועוד דברים רבים אשר קיימים בשל תופעת הרשתות החברתיות. רשתות אלו הם ללא גבולות מבחינת כמות המשתתפים ומבחינת מרחבי המקום שבו תקשורת זו מתאפשרת (Castelfranchi, 2007).